

อปฺปนาสมาธิ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๑

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เขามาถามว่า “ถ้าได้อานาปานสติแล้วนี่ จะพิจารณาได้ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ไหม?” พิจารณาได้ ๕๐ เปอร์เซ็นต์หมายถึงว่าได้อานาปานสติแล้ว ได้สมาธิแล้ว ความมั่นใจในเรื่องของผลอีก ๕๐ เปอร์เซ็นต์นี้จะเข้าถึงผลไหม?

นี่ความเข้าใจนะ ความเข้าใจเข้าใจอย่างนั้น แต่ความจริงอานาปานสตินี้ทำได้ยาก ทำได้แสนยากพอสมควร เพราะว่าคูลี อย่างเราทำความสงบเข้ามานี่ เราไปเริ่มทำความสงบน่าจะกว่าจะได้สงบ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ แล้วก็อปฺปนาสมาธิ เห็นไหม อปฺปนาสมาธินี้ แล้วจะยืนยันได้ไหมว่าเราเข้าไปถึง ๕๐ เปอร์เซ็นต์ของผลที่เราอยากได้ โสคาบัน สกิทา อนาคา จะได้ผลอย่างนั้นไหม นี่เป็นความคิด เป็นความคิดนะ

ถ้าเป็นการกระทำเข้ามานี่ถูกต้อง ในการทำขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิเข้าไปนี่ มันต้องทำเข้าไป มันเป็นพื้นฐานที่ว่ามันเป็นสัมมาสมาธิ การสอนอย่างนี้สอนตั้งแต่เริ่มต้นขึ้นมา แล้วมันมีความสุขเข้าไปนะ เราทำสมาธิเข้ามานี่จิตมันพุ่งชาน จิตมันสงบเข้าไป ๆ ความสงบ เห็นไหม ความพุ่งชานกับความสงบ ขาวกับดำ

ความเป็นดำนี่ ความมืดดำมันเป็นมืดดำ แล้วมันสว่างขึ้นมา มันขาวขึ้นมา ๆ มันก็เป็นความสุขเข้าไป ถ้าว่าจะจะเป็นผลของการประพฤติปฏิบัติใหม่? มันเป็นผลของการประพฤติปฏิบัติเริ่มต้น แต่ถ้าเป็นวิปัสสนานี่ อันนี้อาจจะติดด้วย ถึงว่าจะได้ผล ๕๐ เปอร์เซ็นต์ไหม เราไม่กล้าพูดว่าอาจจะเป็นฝ่ายลบอีกต่างหาก ถ้าพูดถึงว่าถ้าเขาไปคิดตรงนี้ ไม่ใช่ว่าถ้าเข้าไปทำอปฺปนาสมาธิ แล้วมันจะเป็นการการันตีว่าเราจะวิปัสสนาได้ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ เพราะอะไร? เพราะว่าเวลามันสงบเข้าไปนี่ เราคิดว่าอันนี้เป็นผลไป

พอว่าอันนี้เป็นผล เห็นไหม มันไม่ยกขึ้นวิปัสสนา ที่นี้ถ้ายกวิปัสสนาหมายถึงว่า อันนี้เป็นผลได้อย่างไร เป็นผลเพราะเวลามันสงบเข้ามานี่ เวลามันปล่อยางเข้ามา ๆ จากขณะ เห็นไหม ชั่วโมง อุปจาระนี้ อุปจาระเข้าไปเราไม่เห็น พอเห็นภาพขึ้นมานี่ พอจิตมันสงบเข้าไปแล้วเห็นภาพขึ้นมา ความเห็นอันนี้ เห็นไหม คิดว่าอันนี้มันเป็นการวิปัสสนาแล้ว แต่ความจริงแล้วมันเป็นนิมิตที่เราเห็นเลย ๆ

นี่อุปจารสมาธิ จิตมันสงบเข้าไปแล้วมันเห็นสิ่งต่าง ๆ ออกไปเห็นเปรต เห็นผี เห็นเทวดาก็เหมือนกัน แม้แต่เห็นภาพกายนี้ก็เหมือนกัน นี่ก็เป็นอุปจารสมาธิ แต่มันจะจับตรงนี้เป็นวิปัสสนาได้ไหม ถ้าจับตรงนี้เป็นวิปัสสนาได้ นี่เป็นผลงาน นี่เป็นทางเริ่มต้น สิ่งที่ว่าจะเริ่มต้นเข้าไปว่าเป็นผลหรือไม่เป็นผล

แต่ถ้าเข้าเป็นอปฺปนาสมาธินี้ จิตมันจะลึกกว่านั้นเข้าไป มันจะปล่อยาง มันจะลึกเข้าไป แล้วมันจะปล่อยหมดเลย อันนั้นลึกเข้าไปจนไม่รู้สิ่งต่าง ๆ ทั้งสิ้น แต่มันก็ไม่ใช่วรรณใหญ่ ถ้าเป็นวรรณใหญ่เป็นอีกอย่างหนึ่ง วรรณใหญ่หมายถึงว่ามันวิปัสสนาแล้วมันปล่อยางเข้าไป หรือเข้าไปถึงนะ ถ้าวรรณใหญ่นี้มันจะเห็นจิตเดิมแท้ที่ส่องใส ความเป็นส่องใสนี้ นี่สิ่งนี้ที่มันจะเป็นผลลบ ทยตรงที่ว่ามันคิดในสมาธิใจ ถ้ามันเป็นผลลบ เพราะเวลามันละเอียดเข้าไปนี่ มันผ่านตรงนี้เข้าไป พอผ่านเข้าไปมันว่าเป็นผล พอว่าเป็นผลมันก็จะติดเข้าไป ๆ ถ้ามันติดเป็นผลลบ

แต่ถ้ามันไม่ติดอันนี้จะว่าติดไม่ได้ ถ้าเป็นผลลบทั้งหมดมันเป็นผลเข้ามา เพราะเวลามันปล่อยางเข้ามานี่ ความสงบ เห็นไหม ความที่เราเข้าใจนะ เราสงบเราเข้าใจขึ้นมา นี่มันเข้าใจว่าเป็นผล มันติดมันติดตรงนั้น แล้วตรงนี้ก็ผลในแง่บวกคือว่า ถ้าไม่มีตรงนี้ขึ้นมาเราจะวิปัสสนาเข้าไปได้อย่างไร เราจะมีความสุขในหัวใจเราอย่างไร จิตมันต้องมีความทุกข์ใช้ไหม แล้วมันปล่อยางเข้ามา มันมีความสุขเข้ามา ๆ อันนี้เป็นสมาธิอบรมปัญญา

แต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิละ มันใช้ความคิดเลย ใช้ความคิดใคร่ครวญเลย ๆ แล้วมันปล่อยางเข้ามา มันจะไม่มีอาการสงบแบบนี้ไง มันไม่เข้าอุปจารสมาธิ มันไม่เข้าถึงอปฺปนาสมาธิ ถ้าเข้าถึงอปฺปนาสมาธิมันมีความสุขมากกว่า มันการันตีว่าอันนี้เป็นผลมากกว่า มันถึงติดได้

แต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธินี้ มันใช้ความคิด เราคิดขึ้นมาแล้วเราตามความคิดเราทัน เห็นไหม พอเราตามความคิดเราทันมันก็จะปล่อยเข้ามา ๆ ความปล่อยเข้ามานี้มันจะไม่มีอาการติดตื้อ ที่ว่าเป็นความสุขอันนี้ไง ความสุขอันนี้มันไม่ลึกขนาดนั้น แต่มันปล่อยวางเหมือนกัน ความสุขคือความเข้าใจ ความสุขในปัญญาอบรมสมาธินี้ มันเข้าใจแล้วมัน “อ้อ” ความ อ้อ นี้มันเข้าใจแล้วมันชัดเจนเข้าไปตลอด มันไม่มีความเข้าไปติดตื้อว่า ลึก วาง ว่าง เว้งว้าง อย่างนั้นมันไม่มี เห็นไหม

ถึงว่ามันเป็นระหว่างจรตนิสัย มันจะเป็นการยืนยันกันไม่ได้ แต่เดิมนี่เราว่าศีล สมาธิ ปัญญา เพราะเราต้องการทำสมาธิให้ได้ก่อนแล้วค่อยมาวิปัสสนา ทีนี้พอมันคิดตรงนั้นปั๊บ มันก็ทำเข้าไป ๆ แต่ถ้ามันทำไม่ได้ ถึงว่ามันมีอีกกรณีหนึ่ง กรณีที่ว่าปัญญาอบรมสมาธิไง

ถ้าปัญญาอบรมสมาธินี้ ใช้ปัญญาเข้าไป ๆ เวลามันขาดเข้าไป เวลามันขาดนะ เวลาวิปัสสนาเข้าไปเรื่อย ๆ นี้ มันจะปล่อยวางเข้าไป มันก็เป็นอุปจาระเหมือนกัน แต่มันจะไม่เห็นภาพ ใจ ไม่เห็นภาพต่าง ๆ เว้นไว้แต่พอจิตมันสงบเข้าไปเรื่อย ๆ แล้วเรายกขึ้นมาอีกต่างหากมันถึงจะไปเห็นภาพ นี้มันก็เป็นอุปจารสมาธิ แต่การผิดพลาดในการหลงไหล ในการที่จำจับไม่ได้นี้ มันน้อยกว่า แต่ความสุขมันก็น้อยกว่า เห็นไหม ถ้าปัญญาอบรมสมาธินี้มันจะแน่นอนกว่าในการวิปัสสนา มันจะเข้าไปวิปัสสนาไปโดยธรรมชาติของมัน

แต่ถ้าเป็นสมาธิอบรมปัญญานี้ เวลามันเกิดสมาธิขึ้นมาแล้วมันจะติดในสมาธินั้น แล้วไม่เข้าใจว่าสมาธินั้นเป็นสมาธิ มันเข้าใจว่าสมาธินั้นเป็นผล พอสมาธิเป็นผล เห็นไหม มันไปติดตรงนั้น ถ้าไปติดตรงนี้ มันถึงต้องยกขึ้นวิปัสสนา ทั้ง ๒ ฝ่ายต้องยกขึ้นวิปัสสนา ยกขึ้นวิปัสสนา หมายถึงว่า เวลาเป็นอุปจารสมาธิแล้วออกมาใคร่ครวญใจ ใคร่ครวญกาย เวทนา จิต ธรรม นี้กาย เวทนา จิต ธรรมจับต้องขึ้นมาแล้ววิปัสสนาเข้าไป

ถ้าวิปัสสนาได้แล้วนี้ อันนี้ต่างหากถึงบอกว่า ๕๐ เปอร์เซ็นต์ของการที่ที่เราจะวิปัสสนาได้หรือไม่ได้ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ เห็นไหม เพราะมันจับต้องได้แล้วมันเป็นงานขึ้นมา พอเป็นงานขึ้นมาวิปัสสนาเข้าไป ๆ วิปัสสนาหมายถึงว่า ถ้ามันไม่มีฐานของสมาธิ อปฺปนาสมาธิหรือขณิกสมาธินั้น มันก็ไม่เป็นงาน มันเป็นโลกียะ

สิ่งที่เป็นโลกียะคือความนึกเอา อุปาทานแก้อุปาทานใจ อุปาทานนี้มันขึ้นไปด้วยกัน แต่ ถ้ามันเป็นความสงบเข้ามา มันไม่มีอุปาทานเพราะมันเป็นความสงบเข้ามา แต่ความสงบแล้วมัน ก็นอนตาย เห็นไหม สมาธินี้แก็กเลสไม่ได้ เพราะสมาธิมันเสวยสุขของมัน เรายกขึ้นนี้ รำพึง ยกขึ้น ความยกขึ้นแล้วพิจารณา ยกขึ้นให้เห็นกาย เวทนา จิต ธรรม แล้ววิปัสสนา กาย เวทนา จิต ธรรมอันนั้น

นี่มันจะเห็นความแตกต่าง ความแตกต่างจากเราดูจากภายนอกกับความแตกต่างจากการ เห็นจากภายใน ความเห็นจากภายในมันสะท้อนหัวใจเพราะมันสะท้อนถึงจิตใต้สำนึก จิตใต้ สำนึกที่เป็นอยู่ที่นี่ มันสะท้อนถึงจิตใต้สำนึก เพราะอะไร? เพราะสมาธิตัวนั้นสำคัญมาก ที่ว่าเป็น อปฺปนาสมาธินี้มันเป็นฐานของการทำงาน การงานชอบ งานความเพียรชอบ เห็นไหม ปัจจุบันตั้งรู้ จำเพาะตน หัวใจดวงไหนก็แล้วแต่มันสะท้อนหัวใจดวงนั้น ต้องหัวใจดวงนั้นเป็นคนเห็นใจ

ความสกปรกของใครคนนั้นต้องชำระล้างเอง ความสกปรกของใจดวงไหนดวงนั้นต้อง ชำระล้างเอง ถ้าดวงใจนั้นไม่มีพื้นฐานที่จะชำระล้าง มันไม่มีอะไรเอาขึ้นมาชำระล้าง ใจดวงนั้น ต้องทำความสงบเข้ามา พอใจดวงนั้นทำความสงบเข้ามา มันก็มีฐานที่ควรแก่การงาน เห็นไหม นี่ ศีล สมาธิ ปัญญา สมาธิที่ดี สมาธิที่บริสุทธิ์ สมาธินั้นถึงจะเกิดปัญญาที่บริสุทธิ์ ปัญญาที่บริสุทธิ์ นั้นถึงจะทำให้เกิดวิมุตติขึ้นมาได้

แต่ถ้าปัญญานั้นไม่บริสุทธิ์ ถ้ามันเป็นปัญญาโลก มันเป็นโลกียะอยู่ที่นี่ ความคิดนี้มันเป็น โลกียะอยู่ มันยังไม่มีฐานของสมาธิ เวลาคิดขึ้นมาที่นี่ ไอ้กเลสตัวนี้มันพาคิด ความเห็นก็เป็น อุปาทานพาเห็น เห็นไหม เป็นอุปาทาน เป็นความยึดมั่นถือมั่น แต่มันเป็นความเข้าใจว่าอันนี้เป็น การวิปัสสนา มันเข้าใจว่าอันนี้เป็นธรรม พอความเข้าใจว่าอันนี้เป็นธรรม มันก็ใคร่ครวญของมัน ออกไป แล้วมันก็สร้างภาพความเป็นไปของมันขึ้นมา

นี่ถึงว่าเป็นโลกียะ โลกียะแล้วมันก็เหมือนกับเราปิดความสกปรกของสกปรกนั้นไว้ได้ พรหม มันไม่ได้ชำระล้างใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะมันปิดเข้ามาไว้ในหัวใจ แต่หัวใจนุ่มไปว่าเป็นอย่าง นั้น ๆ ความเห็นเป็นไป อุปาทานแก้อุปาทาน เห็นไหม เพราะมันเป็นอุปาทานอยู่แล้ว พอมันสร้าง

ขึ้นมามันก็สร้างภาพขึ้นมา แล้วมันก็ความเว้งว้างขึ้นมา เพราะใจนี้เป็นสัญญาอารมณ์ออกไป นั่นโลกียะ

ถ้าโลกุตตระนี่มันต้องเป็นสมาธินี้ ถึงบอกว่าสมาธินี้เป็นฐาน เป็นสมถกรรมฐาน แล้วก็วิปัสสนากรรมฐาน ถึงว่าเป็นพื้นฐาน แล้วพยายามไม่ติดมัน การประพฤติปฏิบัติเรากคนยากคนจนนี้ เวลาไม่มีเงินมีทองมันก็คิดในเงินในทองเหมือนกัน จิตมันเคยฟุ้งซ่านอยู่พอมันสงบเข้ามามันก็คิดในความสงบนั้น พอคิดในความสงบนั้นมันก็ยังก้าวเดินไม่ได้ อันนี้มันเป็นการที่เราจะติดข้อง

แล้วมันต้องพยายามผ่านตรงนี้เข้าไปว่า สิ่งที่ยังมีอยู่ มันทดสอบใจใจ ถ้าเราพยายามทดสอบใจของเรา เวลาคลายออกมาจากสมาธินี้มันเป็นอย่างไร มันยังกระทบกระทั่งอารมณ์ภายนอกหรือไม่? ถ้ามันกระทบกระทั่ง นี่มันเป็นการยืนยัน เพราะมันเป็นสิ่งที่สัจจะความจริงกิเลสมันมีอยู่ในหัวใจ มันต้องมีอยู่ในหัวใจวันยังค่ำ พอกระทบนี้มันต้องมีความรู้สึก ถ้ามันกระทบความรู้สึกนี้มันต้องเป็น “ไม่ใช่” ใช่ไหม? ไม่ใช่หมายถึงว่าออกมาแล้วมันยังมีอารมณ์อย่างเก่า มันถึงต้องถ้าออกมากระทบแล้วนี้ มันเข้าใจแล้วมันปล่อยวางได้ถึงจะเป็นของจริง

ถ้ามันไม่ใช่ของจริงนี้ มันถึงต้องพยายามซ้ำตรงนั้นไป ยกกายขึ้นมาวิปัสสนาตรงนั้นตลอดไป ๆ ให้มันขาดออกไปตามความเป็นจริง เพราะจิตมันสงบแล้วมันทำได้ ถ้าจิตไม่สงบมันยกขึ้นมามันก็ตกแต่ว่ายกขึ้นมา ยกขึ้นมามันก็เป็นไป มันเป็นการฝึกซ้อมเข้าไป แต่ถ้ามันเป็นความจริง หมายถึงว่ามันไม่มีมิติอย่างที่ว่านั้นนะ มันไม่มีมิติ มันในปัจจุบันนั้น มันแยกส่วนขนาดนั้น ถึงว่าความเร็วของใจมันเร็วอยู่แล้ว

แล้วพอความเร็วของใจนี้ มันเป็นอดีตอนาคตทั้งหมด แต่ถ้าจิตมันเป็นสมาธิแล้วมันไม่เป็นอดีตอนาคต มันเป็นปัจจุบันอยู่ขณะนั้น เห็นไหม ถึงว่าเป็นปัจจุบันธรรม เพราะเห็นในปัจจุบันธรรม ถ้ายกขึ้นมาเห็นในปัจจุบันธรรม มันจะปล่อยวางได้เป็นปัจจุบันธรรม ความปล่อยวางอันนั้นมันเข้าใจ เพราะเราปล่อยวางนี้ คนที่ปล่อยวางนะ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต มันจะเห็นความปล่อยวางจริง

พอปล่อยวางจริงนี้ มันหลุดตรงนั้น มันเชื่อมต่อกันนะมันต้องสะอาด เวลามันจะเชื่อมต่อกันมันต้องมีสะอาด มันต้องรู้สึก เห็นใหม่ ใจนี้มันเสวยอารมณ์ มันออกมาที่ขันธ์ มันออกมาที่กายนี้ มันต้องสะอาดตรงนั้น มันสะอาดหมายถึงมีสติสัมปชัญญะพร้อม พอมันสะอาดนี้ เราออกมาข้างนอกนี้ พอมันกระทบรูปนี้มันสะอาด สะอาดคือเดือนสติ นี้มันปล่อยวางตรงนี้ไง

มันสะอาดมันคนละส่วนกันแล้ว แล้วมันจะมาต่อเชื่อมกัน ความต่อเชื่อมกันนะ สติสัมปชัญญะเราพร้อม เราถึงพร้อมข้างนอกใจ มันถึงไม่เกิดอารมณ์จากภายนอก เวลาออกมาแล้วกระทบกับสิ่งต่าง ๆ แล้วมันไม่สะเทือน ความไม่สะเทือนเพราะว่ามันขาดกันโดยธรรมชาติ พอมันจะเชื่อมต่อกันก็มีสติออกไปรับรู้ ๆ สิ่งนั้นเป็นเช่นนั้น โลกนี้เป็นโลก จิตนี้เป็นจิต เห็นใหม่ โลกกับธรรมมันคนละอันกัน โลกเป็นโลก ธรรมเป็นธรรม แยกกันอยู่คนละส่วนกัน

แต่หัวใจที่รับรู้อยู่นี้มันเข้าได้ทั้งโลกและทั้งธรรม เพราะมันรู้ธรรมแล้ว รู้ธรรมแล้วนี้ ออกมารับรู้เรื่องโลก เพราะเรายังมีชีวิตอยู่ เรายังต้องสืบต่อ เราอยู่ในสมมุติอยู่ ความเป็นสมมุติ นี้มันต้องสืบต่อ มันต้องทำงานกัน มันต้องรับรู้สิ่งต่าง ๆ ภายในโลกนี้ พอรู้ว่ารับรู้สิ่งต่าง ๆ ภายในโลกนี้ มันก็รู้เท่าทัน เห็นใหม่ อารมณ์ถึงไม่เกิดไป

รู้เท่าทันเพราะมันไม่เหมือนเก่า ถ้าถ้าออกมากระทบแล้วนี้มันจะเกิดความรู้สึก มันเกิดอารมณ์ไปตามโลกเขา แต่ถ้ามันมีสิ่งที่สะอาด สิ่งที่มีสติสัมปชัญญะมันตามรู้ออกมานี้ มันรู้เหมือนกัน แต่สติพร้อมขึ้นไป มันไม่ไปตามเขา ๆ นี้รับรู้กันเรื่องของโลกเขา นี้วิปัสสนา มันจะเกิดขึ้นจากตรงนี้ ถ้าเกิดตรงนี้แล้วมันถึงเป็นผลตามความเป็นจริง จะเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธินะ

แต่ถ้าเป็นสมาธิอบรมปัญญา มันต้องทำพื้นฐานอันนี้ขึ้นมา ถึงบอกว่าไม่ปฏิเสธว่ามันเป็นความคิด แต่ถ้าไปบอกว่าสิ่งนั้นมันเป็นความถูกต้อง เขาบอกว่าถ้าอปฺปนาสมาธิเราได้แล้วนี้ เราถึงว่าจะเข้าทาง ๕๐ เปอร์เซ็นต์นี้ มันเป็นการมั่นใจตรงนั้นไง แล้วพยายามจะหาตรงนั้นไง จะทำสมาธิอย่างเดียว ๆ เข้าไปถึงสมาธินั้น แล้วค่อยยกวิปัสสนา มันเสียเวลา เพราะเข้าถึงอุปจารสมาธิตรงนั้นนะเป็นที่ควรแก่การทำงานแล้ว

แต่ถ้าเข้าอปฺปนาเข้าไปเพื่อพักใจ พักให้จิตนั้นมีกำลัง มีกำลังแล้วถอนออกมา ถอนออกมาก็ต้องยกขึ้นวิปัสสนา มันต้องยกขึ้นวิปัสสนาสถานเดียวมันถึงชำระกิเลสได้ ถ้าไม่วิปัสสนามันจะชำระกิเลสไม่ได้เด็ดขาด ความที่ชำระกิเลสไม่ได้ เห็นใหม่ มันก็ทำเอา แต่ขณะที่สร้างนี้มันน่าเห็นใจตรงนี้ไง ที่พูดนี้ เห็นใจตรงที่ว่าเวลาสร้างขึ้นมาเข้าถึงอปฺปนา มันต้องใช้พลังงานมาก ใช้พลังงานคือเราก็อุ่มทู่ไปมากไป

นี่ดูสิ จิตเราฟุ้งซ่านนะ ถ้าเราจะทำจิตเราให้สงบ เราต้องพยายามเหนี่ยวรั้งจิตเรา นี่มันเป็น การงานที่มากขนาดไหน แล้วเราเข้าใจใจ เข้าใจว่าถ้าเข้าไปถึงตรงนั้นแล้วนี่ ตรงนั้นมันจะมีฐาน ให้มันทำการงานง่ายขึ้นไป สะดวกขึ้นไป มันง่ายขึ้นสะดวกขึ้นอยู่ที่ปัญญาของคน แต่ถ้าคนโง่มันเป็นผลลบอย่างที่ว่านั้นนะ ถ้าเป็นคนโง่มันจะคิดว่าตรงนี้เป็นผลของมันแล้ว อันนี้เป็นผลที่เราแสวงหา แต่มันเป็นผลชั่วคราว ผลของการกดไว้ กดไว้เพื่อจะไม่ให้กิเลสมันออกมามาก กดไว้เพื่อจะให้เราวิปัสสนาได้

ถ้าปัญญาอบรมสมาธิมันจะไม่มีผลอย่างนี้ มันจะไม่มีควมเว้งว่างอย่างนี้ แต่มันจะปล่อยวางต่างกัน ปล่อยวางด้วยความเข้าใจ เหมือนปล่อยวางด้วยปัญญาชน ปล่อยวางด้วยคนที่มีความเข้าใจมีความรู้ กับสมาธิอบรมปัญญา มันปล่อยวางด้วยใช้อำนาจของคำบริกรรม ใช้อำนาจของสติของคำบริกรรมเข้าไป กดเข้าไปจนมันเป็นความสงบเข้ามา มันก็จะเว้งว่างต่างกัน มันจะเว้งว่าง มันจะปล่อยวางในหัวใจนะ

ทีนี้ปัญญาอบรมสมาธินี้จะถามว่าทำไมตรงนี้เราไม่มี? มันก็ไม่มีความสุขขนาดนั้น แต่มีความเข้าใจ มันปล่อยวางด้วยความเข้าใจ แล้วความผิดพลาดมันจะน้อยกว่า ความผิดพลาด หมายถึงว่า มันจะยกขึ้นวิปัสสนาเข้าไปเรื่อย ๆ เพราะมันใช้ปัญญาไตร่ตรองเข้าไปเรื่อย ๆ มันจะเข้าไปถึงจุดที่ได้วิปัสสนาเลย ถ้าเป็นสมาธิอบรมปัญญาบ้างที่มันไม่ยกขึ้น แล้วติดอยู่ตรงนั้น มันต่างกันตรงนั้น ความสุขก็ต่างกัน วิธีการก็ต่างกัน

แต่เวลาเราภาวนาเข้าไปนี่มันต้องทู่ไปทั้งหมด เราต้องใช้ความเพียรของเราทู่ไปทั้งหมด ทีนี้มันจะได้ผลขนาดไหน ครูบาอาจารย์เห็นใจเห็นใจตรงนี้ เห็นใจตรงการประพฤติก

ปฏิบัติ เห็นใจการทำที่มันจะได้ ถ้าความเข้าใจของเราถูกต้อง ใจนี้ถ้ามันเกี่ยวพันตรงไหนแล้วมัน
จะเกาะอยู่ตรงนั้น ถ้าเข้าใจถูกต้องแล้วมันจะเข้าไป แล้วทำงานได้ตามความเป็นจริง เอวัง